

Anmeldelser og kritikker

NICOLAUS STENO and his Indice. Edited by GUSTAV SCHERZ (1958)
p. 1—314 (illustr.) (Acta historica scientiarum naturalium et
medicinalium. Edidit Bibliotheca Universitatis Hauniensis. Vol. 15).

I NIELS STENSEN (STENO) forskningen er der en stadigt voksende aktivitet. STENO's usædvanlige livsskæbne — fra højt anset og meget aktiv naturforsker til fremragende og ikke mindre aktiv og anset katolsk gejstlig, måske snart kanoniseret — drager manges tanker til denne mand, der fødtes i København ved nytårstid 1638 og døde i Schwerin i 1686. Førende indenfor Stenoforskningen er pater dr. GUSTAV SCHERZ i København, ved hvis universitet han i 1956 erhvervede den filosofiske doktorgrad på en bog »VOM WEGE NIELS STENSENS«. Den nu foreliggende bog, der ligesom »Vom Wege Niels Stensens« er udsendt i Universitetsbibliotekets Acta historica, er et resultat af GUSTAV SCHERZ' store initiativ, og den fremtræder som et team-work, hvori en række STENO-forskere eller naturvidenskabshistorikere i flere lande har deltaget. GUSTAV SCHERZ lægger for med en næsten 100 sider stor og dog stærkt sammentrængt og stofmættet biografi af NIELS STENSEN. Meget nyt stof er indarbejdet heri, og især for STENO's kirkelige livsperiodes vedkommende er dette afsnit af stor og uundværlig værdi, idet man her orienteres i ellers vanskeligt tilgængeligt stof. Ikke mindre værdifuld er den instruktive fremstilling af NIELS STENSEN's forhold til DESCARTES og hans filosofi, et problem der griber dybt ind i STENSEN's personlige livsudvikling, men er ikke mindre fundamentalt i hans naturforskning og forøvrigt, omend i anden klædedragt, er aktuelt den dag i dag. Forfatteren til dette afsnit er professor anatomiae i Freiburg (Schweiz) A. FALLER.

NIELS STENSEN begyndte sin videnskabelige løbebane som sammenlignende anatom og biolog — »den største biolog og en af de allerstørste mænd, Danmark har fostret« kalder fysiologen, nobelpristageren AUGUST KROGH ham (Nordisk tidskrift för Vetenskap etc. 1937) — og det er derfor selvfølgelig, at denne nye STENO-bog indeholder et afsnit om »NICOLAUS STENO's Contributions to Zoology«, skrevet af professor RAGNAR SPÄRCK. Men skridt for skridt, rastløst hastende videre som under en forudfølelse af at skulle nå meget i et kort åremål, fortæltes NIELS STENSEN ind på stadig nye naturvidenskabelige forskningsområder. Her på dette sted vil man naturligvis særlig fæste opmærksomheden ved STENO's indsats på geologiens, palæontologiens og mineralogiens område. Om STENO og palæontologien skriver konservatoren ved det palæontologiske Universitetsmuseum i Louvain, REMACLE ROME. Om NIELS STENSEN og krystallografien skriver den østrigske professor HERMANN TERTSCH, og om STENO's studier på geologiens område har anmelderen skrevet en kort

oversigt, hvortil naturligt slutter sig et meget interessant afsnit om, hvordan NIELS STENSEN's geologiske opfattelse arbejdede videre i England; kapitlet er skrevet af den engelske geolog og geologihistoriker V. A. EYLES. Alt dette peger så at sige frem til den italienske »Fortegnelse over naturgenstande«, indice di cose naturali, der giver et indblik i, hvad NIELS STENSEN har samlet af mineraler, forsteninger og lignende, en meget bemærkelsesværdig samling, der — som professor SPÄRCK understreger det — er så helt forskellig fra datidens brogede samlinger (»Kunstkamrene«); det er åbenbart en naturforskners arbejdsmateriale, samlet med et bestemt formål for øje.

NIELS STENSEN hviler i marmorsarkofagen i S. Lorenzo i Firenze, MEDICI-fyrsteslægtens gravkirke. Hans fødeby København vil, omsider, snart få et synligt STENO-monument i bronze. Når »de gamle« talte om mindesmærker for store mænd, kunne det ske, at de begyndte at tale om noget, der var »varigere end selv bronze« aere perennius; og da tænkte de på bøger, der kunne fastholde mindet. »NICOLAUS STENO and his Indice« er med til at rejse STENO et sådant monument, »varigere end bronze«. Bogen er et skridt på vejen frem til den helt store og alle sider af NIELS STENSEN's geni omfattende biografi, som en dag vil komme.

Axel Garboe